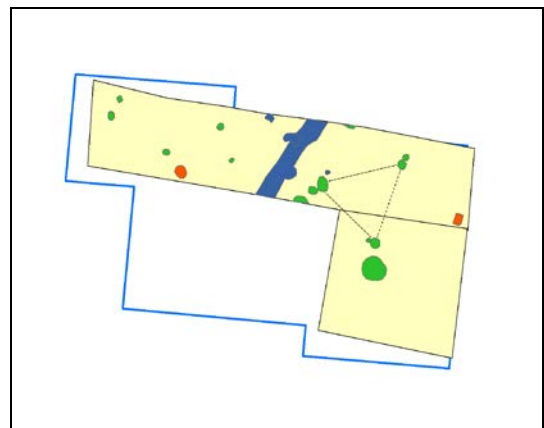

Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven ‘Bestemmingsplan Oude Oldenzaalsestraat 2’, Oldenzaal, Gemeente Oldenzaal

G. M. H. Benerink

Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven 'Bestemmingsplan Oude Oldenzaalsestraat 2', Oldenzaal, Gemeente Oldenzaal

G. M. H. Benerink

Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven 'Bestemmingsplan Oude Oldenzaalsestraat 2', Oldenzaal, Gemeente Oldenzaal

G. M. H. Benerink

SOB Research,
Instituut voor Archeologisch en Aardkundig Onderzoek

© SOB Research
Heinenoord, augustus 2017

ISBN/EAN: 978-94-6192-411-7

SOB Research Project nr.: 2392-1602

Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven 'Bestemmingsplan Oude Oldenzaalsestraat 2, Oldenzaal, Gemeente Oldenzaal

Inhoud

1.	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Archeologisch onderzoek	3
1.3	Oprachtverlening	4
1.4	Doel van het onderzoek	4
1.5	Fasering	4
1.6	Onderzoeksteam	4
2.	Archeologische verwachting	9
3.	Onderzoeksvragen	11
4.	Uitvoering: methoden en technieken	13
4.1	Inleiding	13
4.2	Uitvoering	13
5.	Onderzoekresultaten	15
5.1	Bodemopbouw	15
5.2	Archeologische sporen	19
5.3	Archeologisch vondstmateriaal	25
6.	Waardering	27
7.	Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	31
7.1	Samenvatting en conclusies	31
7.2	Aanbevelingen	32
	Literatuur	33
Bijlage 1:	Administratieve gegevens	35
Bijlage 2:	Archeologische en geologische tijdschaal	37
Bijlage 3:	Sporenlijst	39
Bijlage 4:	Vondstlijsten	41
Bijlage 5:	Fotolijst	43
Bijlage 6:	Tekeninglijst	45
Bijlage 7:	SOB Research: Gegevens	47

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven (IVO-P) is uitgevoerd in het kader van de bestemmingsplanwijziging voor de bouw van drie nieuwe woningen met bijgebouwen, ter plaatse van het voormalige boerderijerf 'Hams', aan de Oude Oldenzaalsestraat 2 te Oldenzaal (Gemeente Oldenzaal). De oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 1.39 hectare.

Het bouwoppervlak van Woning A bedraagt circa 178 vierkante meter. De twee geplande schuren bij Woning A hebben een bouwoppervlakte van circa 77 en 103 vierkante meter. De hooi-berg en de kippenschuur, die in het bouwplan ten noordwesten van Woning A zijn gesitueerd, hebben een bouwoppervlakte van circa 52 en 18 vierkante meter. Woning B heeft een bouwoppervlakte van circa 105 vierkante meter. De oppervlakte van het bijbehorende schuurtje bedraagt circa 8 vierkante meter. Woning C heeft een bouwoppervlakte van circa 130 vierkante meter, de oppervlakte van de bijbehorende schuur bedraagt 100 vierkante meter. De totale bebouwingsoppervlakte binnen het plangebied bedraagt circa 771 vierkante meter.

Afbeelding 1. De ligging van het plangebied in Nederland (rode stip).

1.2 Archeologisch onderzoek

Op de kaart van het vigerende 'Bestemmingsplan Wieldraaijerlaan 101, 103 en 105'¹, dat is gebaseerd op de beleidsadvieskaart², wordt ter plaatse van het plangebied een zone weergegeven met een dubbelbestemming, 'Waarde Archeologie'. Voor een dergelijke zone geldt op basis van artikel 6 van de bestemmingsplanregels een archeologische onderzoeksverplichting wanneer daar bebouwing wordt gerealiseerd met een oppervlakte van meer dan 50 m² en er ook bodemverstoringen worden voorzien tot een diepte van meer dan 0.5 meter beneden het maaiveld.

¹ Dit bestemmingsplan is definitief vastgesteld op 9 november 2015.

² Op de Archeologische Beleidsadvieskaart van de Gemeente Oldenzaal wordt ter plaatse van het noordwestelijke deel van het plangebied een zone weergegeven met een hoge archeologische verwachting. Ter plaatse van het overige deel van het plangebied wordt op deze kaart een zone weergegeven met een lage archeologische verwachting. De noordelijke begrenzing van het plangebied grenst aan een zone met een gematigde archeologische verwachting. Ter plaatse van het plangebied wordt op deze kaart tevens een locatie weergegeven, die is aangemerkt als een 'aandachtsgebied' (in dit geval vanwege de aanwezigheid van een oud boerenerf). Zie: Sueur, Flamman, Schrijvers en Hessing, 2006.

In het kader van de bestemmingsplanwijziging moest dan ook eerst een Archeologisch Bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek (IVO-Overig) worden uitgevoerd. Dit onderzoek is in 2015 uitgevoerd door Transect.³ Op basis van de onderzoeksresultaten werd geconcludeerd dat er ter plaatse van het plangebied sprake was van een hoge verwachting voor wat betreft de aanwezigheid van archeologische resten uit de periode van het Neolithicum t/m Late Middeleeuwen, met name voor wat betreft de laatstgenoemde periode. Er is dan ook geadviseerd om een vervolgonderzoek te doen uitvoeren, door middel van een karterend booronderzoek (IVO-Overig). Dit advies is overgenomen door de archeologisch adviseur van de Gemeente Oldenzaal, maar besloten werd om een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) uit te voeren in plaats van een karterend booronderzoek. Daaropvolgend is door Hamaland Advies een Programma van Eisen voor het proefsleuvenonderzoek opgesteld, dat door de archeologisch adviseur van de Gemeente Oldenzaal, de heer J. A. M. Oude Rengerink namens de gemeente is goedgekeurd en vastgesteld.⁴

1.3 Opdrachtverlening

Op basis van de op 13 februari 2016 door SOB Research opgestelde offerte, heeft Terra Agribusiness uit Ootmarsum, op 24 februari 2016 aan SOB Research opdracht verleend om het IVO-P uit te voeren.

1.4 Doel van het onderzoek

Het doel van het proefsleuvenonderzoek (IVO-P) was om na te gaan of er binnen het onderzoeksgebied (behoudenswaardige) archeologische resten aanwezig waren. Indien dit het geval zou zijn dienden onder andere de omvang, de stratigrafie, de ouderdom, de aard en de gaafheid en conservering van deze archeologische resten nader te worden bepaald.⁵ Het onderzoek en het daarop gebaseerde advies dienden tevens voldoende basis te bieden voor een selectiebesluit van de bevoegde overheid.

1.5 Fasering

Na de opdrachtverlening is in een eerste fase gewerkt aan de voorbereiding en planning van het onderzoek. De uitvoering van het veldonderzoek vond plaats op 29 februari 2016. De verkregen gegevens, de daaraan verbonden conclusies en het daarop gebaseerde advies, zijn uitgewerkt in het nu voorliggende eindrapport. Het conceptrapport is op 26 april 2016 aangeleverd aan de opdrachtgever en op 2 mei 2016 aan de gemeente. Na de ontvangst van de toetsing op 7 augustus 2017 is het rapport definitief gemaakt.

1.6 Onderzoeksteam

Het onderzoek is uitgevoerd door:

G. M. H. Benerink	coördinatie veldwerk, veldonderzoek, gegevensuitwerking en rapportage
E. E. A. van der Kuijl	coördinatie, veldonderzoek
J. E. van den Bosch	eindredactie

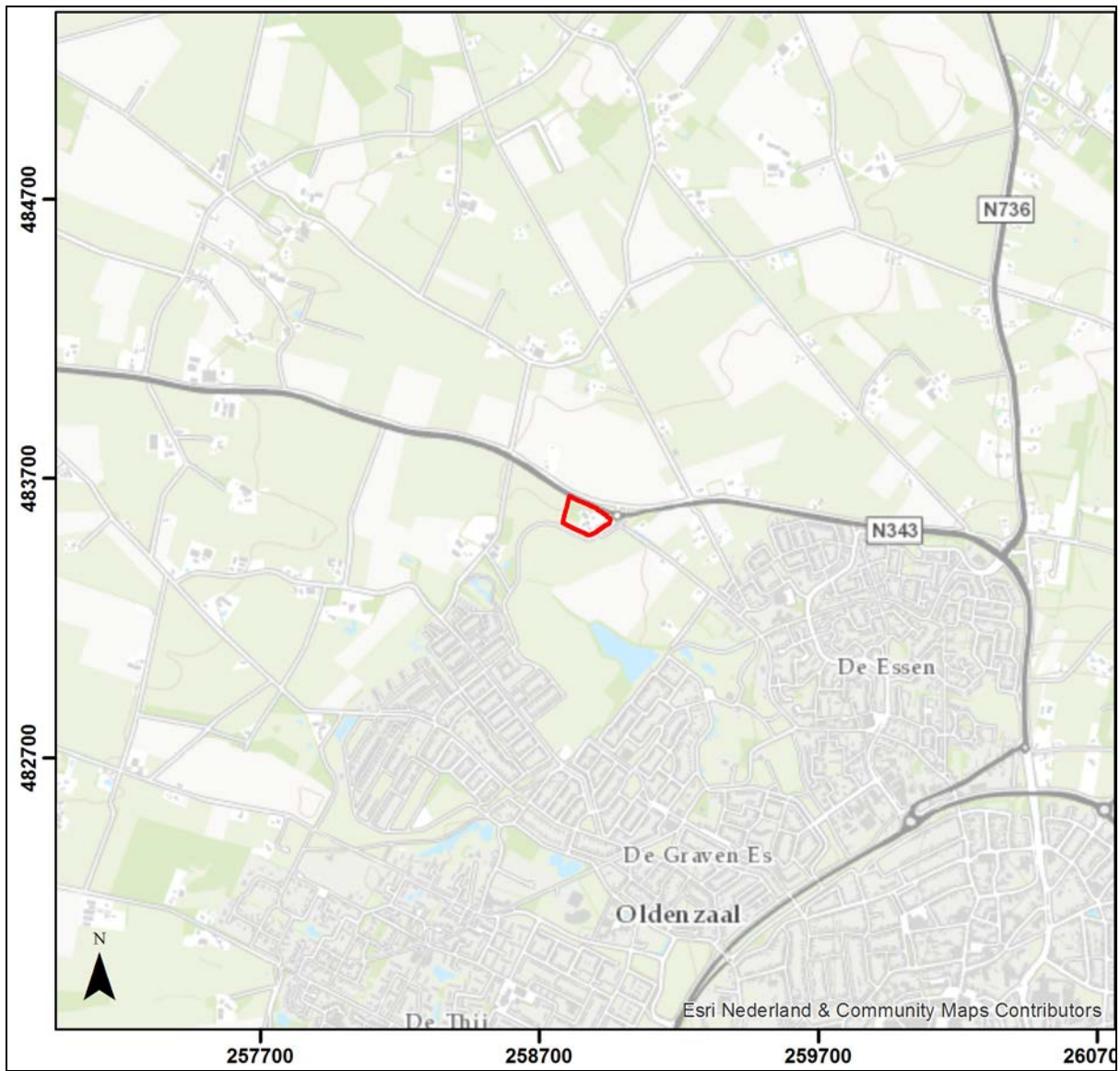
---

³ Pape, 2015

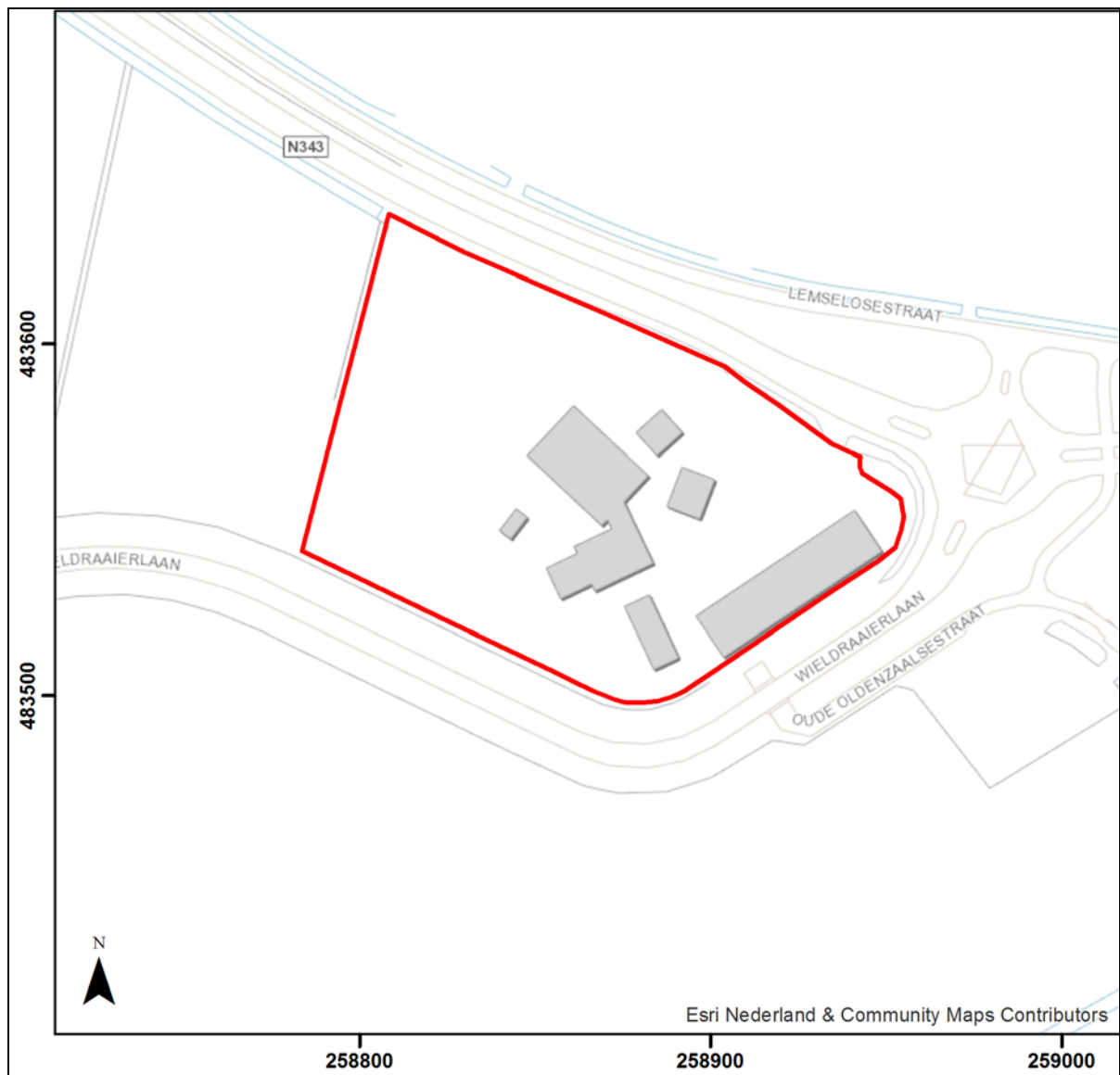
⁴ De Rouw, 2016

⁵ zie voor de specifieke onderzoeksvragen paragraaf 3.1 en De Rouw, 2016: 9-11

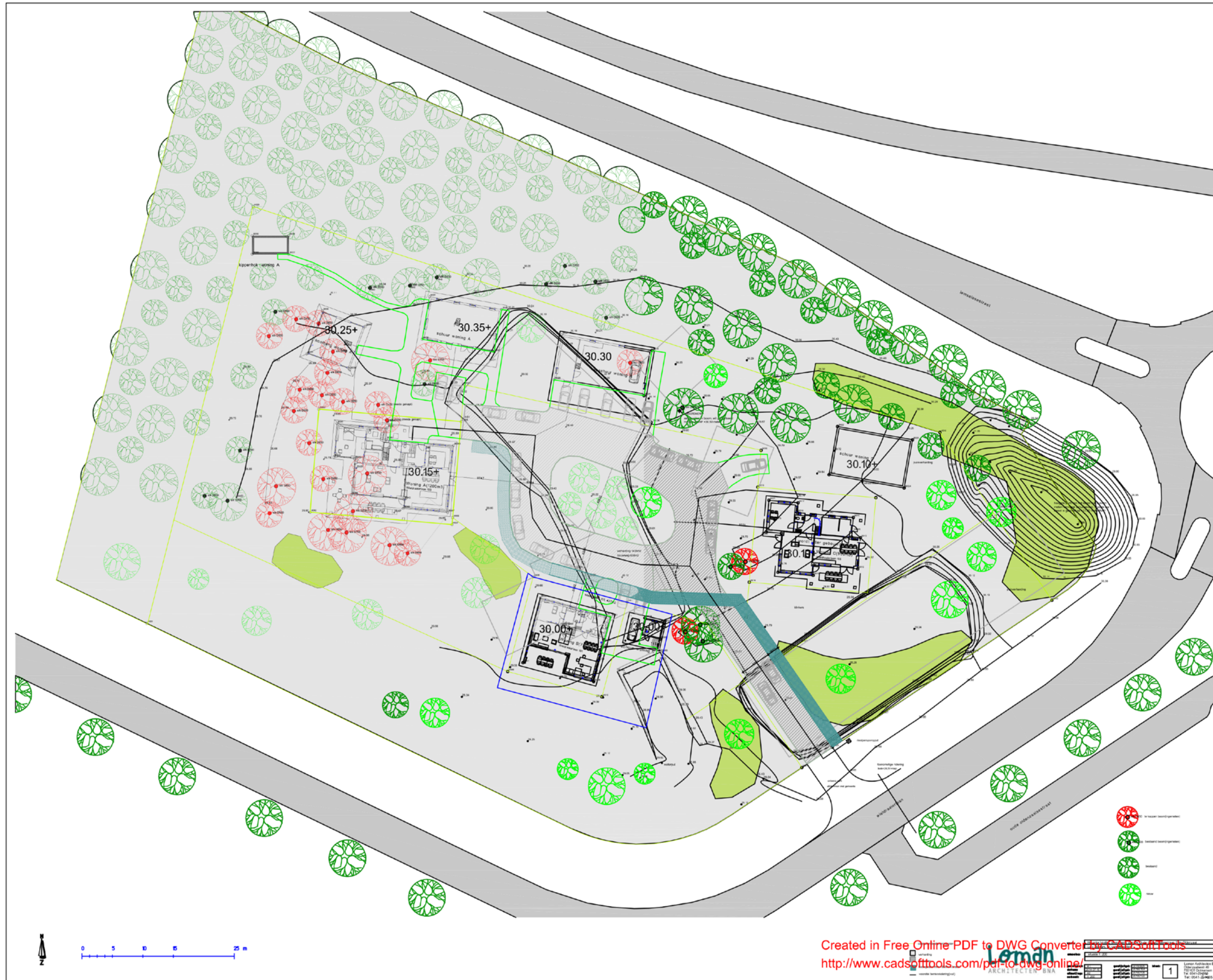

Afbeelding 2. De ligging van het plangebied (rood gemarkeerd), geprojecteerd op een uitsnede van de Topografische Kaart. Schaal 1: 25.000.

Afbeelding 3. De ligging van het plangebied (rood gemarkeerd), geprojecteerd op een uitsnede van de GBKN. Bron GBKN: Topografische Dienst, Emmen, 2016. Schaal 1: 2.000.

Afbeelding 4. Situatietekening van het plangebied, met het planontwerp. Bron: de heer W. van Boggelen.

2. Archeologische verwachting

In de Gemeente Oldenzaal zijn naar verwachting archeologische resten aanwezig uit de periode van het Midden Paleolithicum t/m de Nieuwe Tijd. Tot nu toe zijn hier, behoudens losse vondsten uit de Steentijd, archeologische sporen en vondsten aangetroffen uit de periode van het Neolithicum t/m de Nieuwe Tijd.

Op de Archeologische Beleidsadvieskaart van de Gemeente Oldenzaal wordt ter plaatse van het noordwestelijke deel van het plangebied een zone weergegeven met een hoge archeologische verwachting.⁶ Ter plaatse van het overige deel van het plangebied wordt op deze kaart een zone weergegeven met een lage archeologische verwachting. De noordelijke begrenzing van het plangebied grenst tevens aan een zone met een gematigde archeologische verwachting. Ter plaatse van het plangebied wordt op deze kaart tevens een locatie weergegeven, die is aangemerkt als een 'aandachtsgebied' (in dit geval vanwege de aanwezigheid van een oud boeren erf).

In het kader van de bestemmingsplanwijziging is in 2015 door Transect een Archeologisch Bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek (IVO-Overig) uitgevoerd.⁷

Op basis van de resultaten van het verkennend booronderzoek (IVO-Overig) is geconcludeerd dat ter plaatse van het noordelijke deel van het plangebied sprake is van een grotendeels intacte bodemopbouw met een (sub-)recent verstoorde bovenlaag, op een nog gedeeltelijk intact plaggendek, op een oude akkerlaag, op dekzandafzettingen (C-horizont). Ter plaatse van het zuidelijke deel van het plangebied werd op het dekzand een ophoogpakket met humeuze zandige klei, sterk kleilig veen of sterk siltig humeus zand aangetroffen, waarvan de bovenlaag wederom (sub-)recent verstoord is.

Bij het booronderzoek zijn in het zuidelijke deel van het plangebied direct op het dekzand gelegen laag archeologische indicatoren aangetroffen uit de Late Middeleeuwen, waaronder houtskool, verbrande leem en een fragment kogelpotaardewerk. Ter plaatse van het noordelijke deel van het plangebied werden in de oude akkerlaag eveneens aardewerkfragmenten aangetroffen daterend uit de Prehistorie t/m Late Middeleeuwen.

Op basis daarvan werd geconcludeerd dat er ter plaatse van het onderzoeksgebied sprake was van een hoge verwachting voor wat betreft de aanwezigheid van archeologische resten uit de periode van het Neolithicum t/m de Late Middeleeuwen, met de nadruk op de laatste periode. Deze verwachting was mede gebaseerd op de ligging van het plangebied op de flank van een dekzandrug. Een mogelijke akkerlaag in het noordelijke deel van het plangebied en een mogelijke cultuurlaag in het zuidelijke deel van het plangebied werden gezien als aanwijzingen voor de aanwezigheid van een middeleeuws erf. Tevens werd op basis van de vondst van ijzerconcreties verondersteld dat er mogelijk sprake was geweest van ijzerproductie.

---

⁶ Sueur, Flamman, Schrijvers en Hessing, 2006

⁷ zie Pape, 2015

3. Onderzoeksvragen

De onderstaande onderzoeksvragen zijn onverkort overgenomen uit het PvE.⁸ De onderzoeksvragen zijn, voor zover van toepassing en voor zover dit op basis van de onderzoeksresultaten mogelijk was, geadresseerd in Hoofdstuk 4, 5 en 6 van dit rapport.

Bodemopbouw en landschap

- 1) Hoe is de opbouw van het profiel (lithologische laagopvolging en bodemhorizonten)?
- 2) Wat was (waarschijnlijk) het niveau van het maaiveld in de onderscheiden archeologische perioden?
- 3) In welke mate is de bodem in het plangebied verstoord?

Sporen, structuren, vondsten en paleo-ecologische resten

Indien het onderzoek geen archeologische resten oplevert of categoriaal beperkte (bijvoorbeeld alleen losse diffuus verspreide vondsten), welke verklaring is hiervoor te geven? Is er sprake van:

- (Sub)recente verstoring en postdepositionele processen?
- Beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door bodemprocessen, methodische, technische, logistieke of personele beperkingen, weersomstandigheden, terreinomstandigheden (zoals huidig gebruik)?
- Afwezigheid van bewoning en/of intensief landgebruik?
- Een combinatie van genoemde factoren?

De antwoorden dienen beargumenteerd toegelicht te worden.

Indien het onderzoek wel archeologische resten heeft opgeleverd:

- 4) Welke archeologische lagen zijn in het profiel te onderscheiden en wat is de diepte, dikte, textuur en vulling?
- 5) Welke sporen zijn te onderscheiden en wat is de vorm, diepte, lengte, breedte, textuur, kleur, vulling?
- 6) Hoe is de horizontale en verticale spreiding van sporen en wat is hun samenhang?
- 7) Zijn begrenzingen van het sporencomplex vast te stellen?
- 8) Wat is de aard en/of de functie en conservering van de sporen?
- 9) Wat is de relatieve en/of absolute datering van de sporen en spoorniveaus en waarop is de datering gebaseerd?
- 10) Zijn er (delen van) structuren te onderscheiden? Zo ja,
  - a. Van welk soort (mogelijke) structuren?
  - a. Welke (mogelijke) delen?
  - b. Wat is de relatieve en/of absolute datering van de structuren?
  - c. Waarop is/zijn de datering(en) gebaseerd?
  - d. Is er bij steenbouw sprake van hergebruikt bouwmateriaal?
- 11) Welke fasering (relatieve en absolute datering) is in de vindplaats aan te brengen?
- 12) Zijn sporen en/of te structuren direct in relatie te brengen met 'Erve Hams' of een voorloper hiervan?
- 13) In hoeverre is er een verband tussen de aangetroffen sporen en structuren en de locatie binnen het geofysische landschap (dekzandrug, flank dekzandrug of lagergelegen dekzandwieling)?

---

⁸ De Rouw, 2016: 9-11

14) Indien graven worden gevonden:

- a. Is sprake van enkele individuele graven of een groter grafveld?
- b. Wat kan worden gezegd over de locaties van begravingen ten opzichte van gelijktijdige en niet-gelijktijdige bewoning (indien dateringen dit mogelijk maken)?
- c. Welke vorm van begraving is gevolgd (crematie/inhumatie)?

Vondsten en paleo-ecologische resten

15) Welke mobiele vondsten zijn gedaan?

- a. Om welke materialen, soorten, typen, functies, aantallen, gewichten gaat het en uit welke context komen de vondsten?
- b. Wat is de datering van de vondsten en waarop is de datering gebaseerd?

16) In welke mate bevinden vondsten zich in primaire positie/gesloten context en in welke mate gaat het om vondsten zonder context?

17) Wat is

- a. de aard en conservering van paleo-ecologische resten?
- b. In welke mate en in welke context worden ze aangetroffen?
- c. Welke betekenis ontleen zij of kunnen zij geven aan deze context?
- d. In welke mate kunnen ze bijdragen aan de datering van sporen, lagen, structuren?

18) Welke informatie kunnen zij geven over landschap en vegetatie (voorafgaand, tijdens en/of na bewoningsfase(n)), voedsleconomie, verwerving en toepassing van organisch materiaal e.d.?

Waardebepaling

19) In welke mate zijn de archeologische kenmerken van de locatie zichtbaar of herkenbaar en in welke mate is er sprake van belevingswaarde?

20) Wat is:

- a. De fysieke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten?
- b. Welke verschillen zijn er t.a.v. dit aspect binnen het onderzoeksgebied?

21) Wat is:

- a. De inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen resten?
- b. Welke verschillen zijn er t.a.v. dit aspect binnen het onderzoeksgebied?

22) Welke waarde is er samenvattend te geven aan het onderzoeksgebied en de daarin te onderscheiden delen (binnen verticale en/of horizontale grenzen; complextypen, periode, sites)? Beschrijf en beredeneer de verschillen in waarde. Maak daartoe gebruik van VSO6 (KNA-protocol 4003) en bijlage IV – waarden van vindplaatsen. Maak tevens gebruik van §5.4.3. Zie verder ook §5.2;

23) Is er een verwachting dat buiten het nu onderzochte gebied nog resten van deze vindplaats aanwezig zijn en wat is de verwachting over de fysieke en inhoudelijke kwaliteit daarvan?

Conclusie, evaluatie, aanbevelingen

24) Hoe verhouden de conclusies zich tot de resultaten van het eerdere onderzoek of andere bekende gegevens? In welke mate wijkt de geconstateerde waarde af van de eerder toegekende waarde of van de gespecificeerde verwachting?

25) Welke strategische en methodische aanbevelingen kunnen worden gegeven voor vervolgonderzoek, zowel binnen dit onderzoeksgebied als in aangrenzende of naburige percelen?

4. Uitvoering: methoden en technieken

4.1 Inleiding

Om tot een voldoende betrouwbare archeologische waardestelling te komen, dienden binnen het onderzoeksgebied vijf proefsleuven te worden aangelegd. De sleuven dienden te worden aangelegd ter plaatse de locaties van Woning A, de beide schuren bij Woning A en Woning C met schuur. De sleuven dienden over de volledige lengte van de bouwvlakken te worden aangelegd, met een breedte van vier meter (zie Afbeelding 5). De gezamenlijke oppervlakte van de proefsleuven zou dan 276 vierkante meter bedragen.

Het veldwerk van het IVO-P is uitgevoerd op 29 februari 2016. Ten tijde van het veldonderzoek was ter plaatse van het plangebied sprake van een braakliggend terrein en eikenbos. De oude erfbebouwing was reeds bovengronds en ondergronds gesloopt, waardoor ter plaatse van de voormalige boerderij en een stal grote, diepe putten aanwezig waren, die waren volgelopen met water. Tevens lag het grondwaterpeil ter plaatse van het laagstgelegen deel van het plangebied boven het maaiveldniveau. Ter plaatse van - en nabij de beoogde bouwvlakken waren ten tijde van het onderzoek de grote eiken nog niet gekapt.

4.2 Uitvoering

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de KNA 3.3, en het PvE. Ten opzichte van het puttenplan diende echter van het PvE te worden afgeweken. Omdat diverse grote eiken ter plaatse van de beoogde bouwlocaties nog niet gekapt waren konden Proefsleuf nr. 3 en 4 niet over de volledige lengte en/of breedte worden uitgevoerd ten opzichte van het puttenplan. Tevens waren er grote putten aanwezig ter plaatse van de gesloopte stal en boerderij. Deze waren diep uitgegraven en stonden vol met water. Proefsleuf nr. 2 en 3 konden daardoor niet over de volledige lengte worden aangelegd, omdat deze gedeeltelijk in - of te dicht bij - deze putten waren gelegen.

In overleg met de archeologisch adviseur van de Gemeente Oldenzaal, de heer J. A. M. Oude Rengerink, zijn deze beperkingen geaccepteerd, aangezien de beoogde bouwvlakken te klein waren om de proefsleuven daarbinnen te verplaatsen. Tevens is in overleg met de archeologisch adviseur van de Gemeente Oldenzaal en de opdrachtgever besloten om ter plaatse van Proefsleuf nr. 1, vanwege de aanwezige archeologische sporen, het opgravingsvlak uit te breiden tot de gehele bouwoppervlakte van Woning A, met uitzondering van een gedeelte waar nog een grote eik aanwezig was. Voor het overige kon het onderzoek worden uitgevoerd in overeenstemming met het PvE en was er geen sprake van beperkingen.

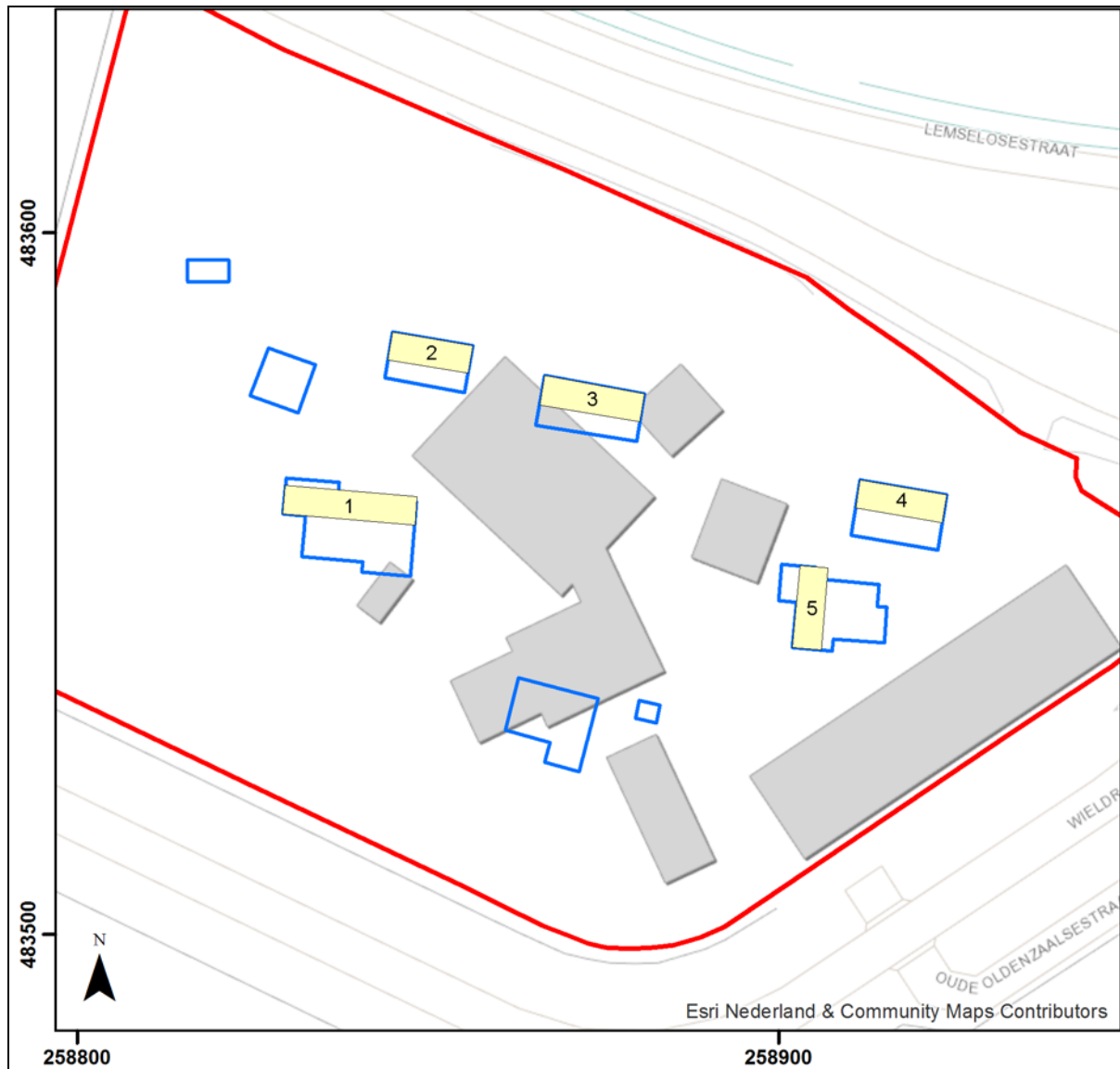
De locaties van de proefsleuven, de aanwezige sporen, de hoogteligging van het maaiveld en van het eindvlak en de ligging van de gedocumenteerde profielkolommen (één per proefsleuf) zijn vastgelegd met gebruikmaking van een GPS (Sokkia Rover). Deze apparatuur heeft een meetnauwkeurigheid van +/- 3 centimeter.

Bij de aanleg van de proefsleuven is gebruik gemaakt van een graafmachine met een platte bak. Er is één vlak aangelegd, in de top van de natuurlijke afzettingen. De aangelegde vlakken zijn handmatig opgeschaafd. Alle sporen en lagen zijn gedocumenteerd en beschreven. De in het vlak aanwezige sporen zijn aangekrast, waarna de sporen zijn ingemeten en het vlak ook fotografisch is gedocumenteerd.

Aan de sporen werd een uniek spoornummer toegekend. Alle sporen zijn (met een schop) gecoupeerd, waarna de coupes fotografisch en op tekening (schaal 1: 20) zijn gedocumenteerd. Het afwerken van de gecoupeerde sporen is uitgevoerd met een troffel. Bij het couperen van de (archeologische) sporen is hetzelfde spoornummer aangehouden.

Ook bij het documenteren van de profielen zijn de spoor- en laagnummers gehandhaafd, zodat elk fenomeen driedimensionaal gekoppeld kan worden. Bij het aanleggen van de vlakken en bij het afwerken van sporen is gebruik gemaakt van een metaaldetector.

De archeologische vondsten zijn verzameld en van een identificatienummer voorzien. Er werden geen sporen aangetroffen waarvan de inhoud geschikt werd bevonden voor het nemen van monsters. De verwerking van het vondstmateriaal (wassen, tellen, wegen en determinatie door middel van een quickscan) is na de afronding van het veldonderzoek uitgevoerd in de vestiging van SOB Research te Westmaas. De tekeningen zijn gedigitaliseerd in een GIS-toepassing (Arcgis).

Afbeelding 5. Kaart met het plangebied (rood omkaderd), de geplande nieuwbouw (blauw omkaderd) en de beoogde locaties van de proefsleuven (geel gemarkeerd en genummerd). De voormalige bebouwing is in grijs weergegeven. Schaal 1: 1.000.

5. Onderzoeksresultaten

5.1 Bodemopbouw

Ter plaatse van de proefsleuven werd overwegend een bodemopbouw aangetroffen met een bouwvoor uit de Nieuwe Tijd, op een gedeeltelijk intact esdek, op natuurlijke afzettingen. Het maaiveld lag op een hoogte van circa 30.14 - 30.22 meter +NAP ter plaatse van Proefsleuf nr. 2 en 3, tot een hoogte van circa 29.6 - 29.9 meter +NAP ter plaatse van Proefsleuf nr. 1, 4 en 5 en liep dus geleidelijk op van het zuiden naar het noorden.

Ter plaatse van Proefsleuf nr. 2 en 3 was in de 20ste eeuw grond opgebracht op het oude maaiveld. Vermoedelijk is dit gebeurd bij de aanleg van de voormalige stal, waarbij diepe mestkelders zijn uitgegraven en de uitgegraven grond (ten dele) aan de noord- en oostzijde van de stal is opgebracht. Ter plaatse van Proefsleuf nr. 5 was sprake van een dik, opgebracht puinpakket, welke als een stabiele funderingslaag was opgebracht voor de hier gelegen voormalige erfweg naar de Lemselosestraat. Daarbij is het oorspronkelijke bodemprofiel ten dele afgegraven.

De dikte van de bouwvoor (Ap-horizont) bedroeg circa 0.3 meter en bevatte resten van hoofdzakelijk bouwpuin en afval uit de 20ste eeuw. De dikte van het esdek, dat met uitzondering van wat houtskool- en leemspikkels zeer vondstarm was, bedroeg circa 0.25 - 0.5 meter. Dit betrof een grijsbruine bovenlaag (Aa-horizont) en een daaronder gelegen dunne bruingrijze laag, waarin sprake was van een vermenging met het onderliggende natuurlijke zand (Apb-horizont; zie Afbeelding 6).

De top van het natuurlijke zandpakket (de C-horizont) werd aangetroffen op een diepte van 0.65 meter beneden het maaiveld in Proefsleuf nr. 1, tot een diepte van 1.35 meter beneden het maaiveld in Proefsleuf nr. 2 (zie Afbeelding 8). Dit betrof licht geelgrijs, matig fijn tot matig grof, slecht gesorteerd zand, met roestvlekken en bioturbatiesporen. Daarnaast werden in deze laag tevens ijzerconcreties aangetroffen. De genoemde kenmerken zijn ontstaan onder relatief natte omstandigheden. Ook de textuur van de natuurlijke zandlaag had kenmerken, die kunnen worden gerelateerd aan verspoelde dekzanden, ofwel fluvioperiglaciale afzettingen.

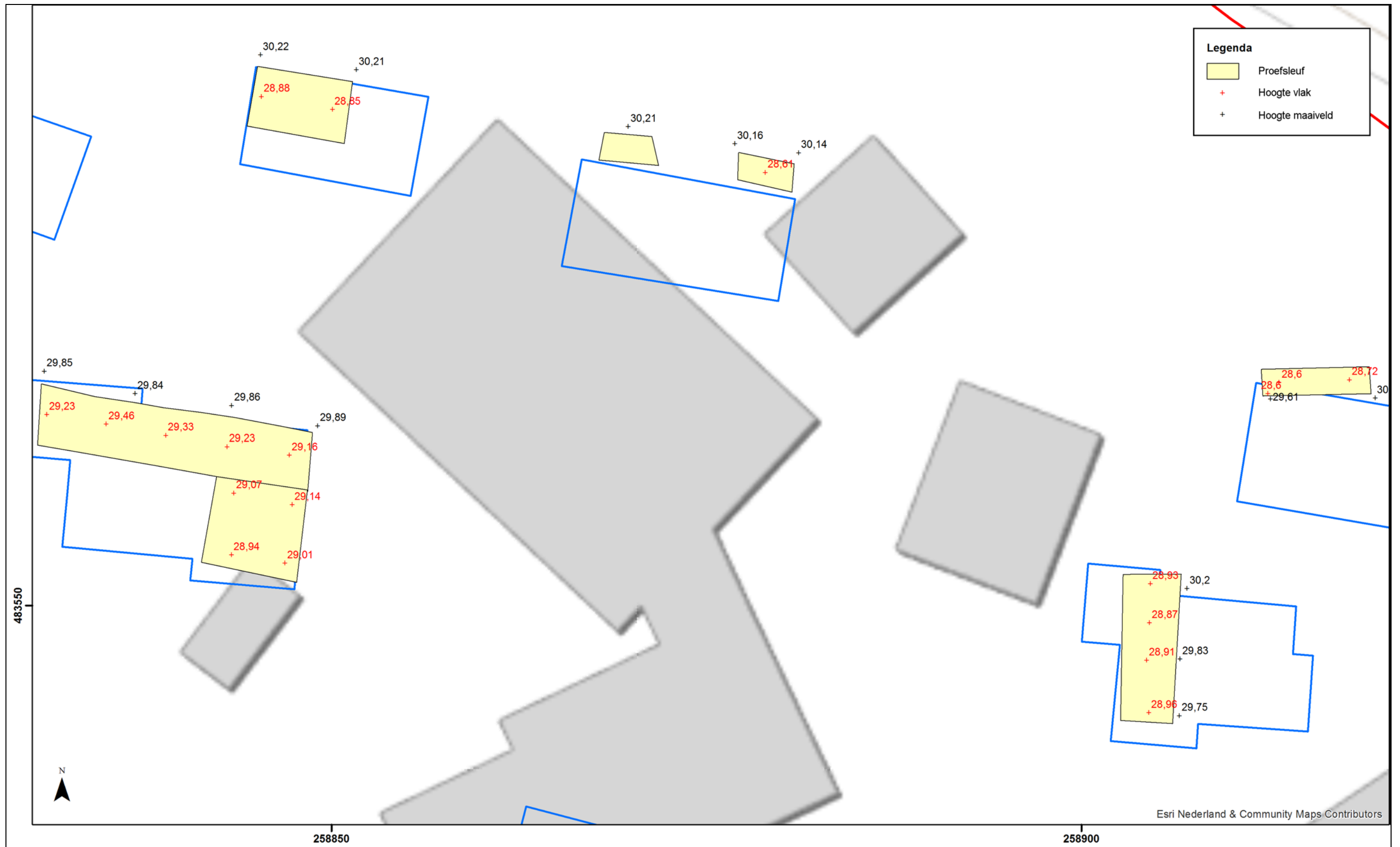
De natuurlijke ondergrond was het hoogst gelegen ter plaatse van Proefsleuf nr. 1 (boven 29 meter +NAP), waar tevens de archeologische vindplaats werd aangetroffen. Ondanks de hoge grondwaterstand, was deze proefsleuf de enige waar het vlak niet onder water kwam te staan. Ook ter plaatse van Proefsleuf nr. 5 leek de natuurlijke ondergrond in zuidelijke richting iets op te lopen. Vanwege de ligging van de es ten noorden van het plangebied zou in eerste instantie kunnen worden verwacht dat het natuurlijke reliëf binnen het plangebied in noordelijke richting zou oplopen. Mogelijk is er toch sprake van een geringe lokale verhoging ter plaatse van de tussengelegen oude boerderijlocatie, die op maaiveldhoogte niet duidelijk waarneembaar is.

Afbeelding 6. Profielkolom 2 ter plaatse van het oostelijke deel van Proefsleuf nr. 1. De foto is richting het noorden gemaakt.

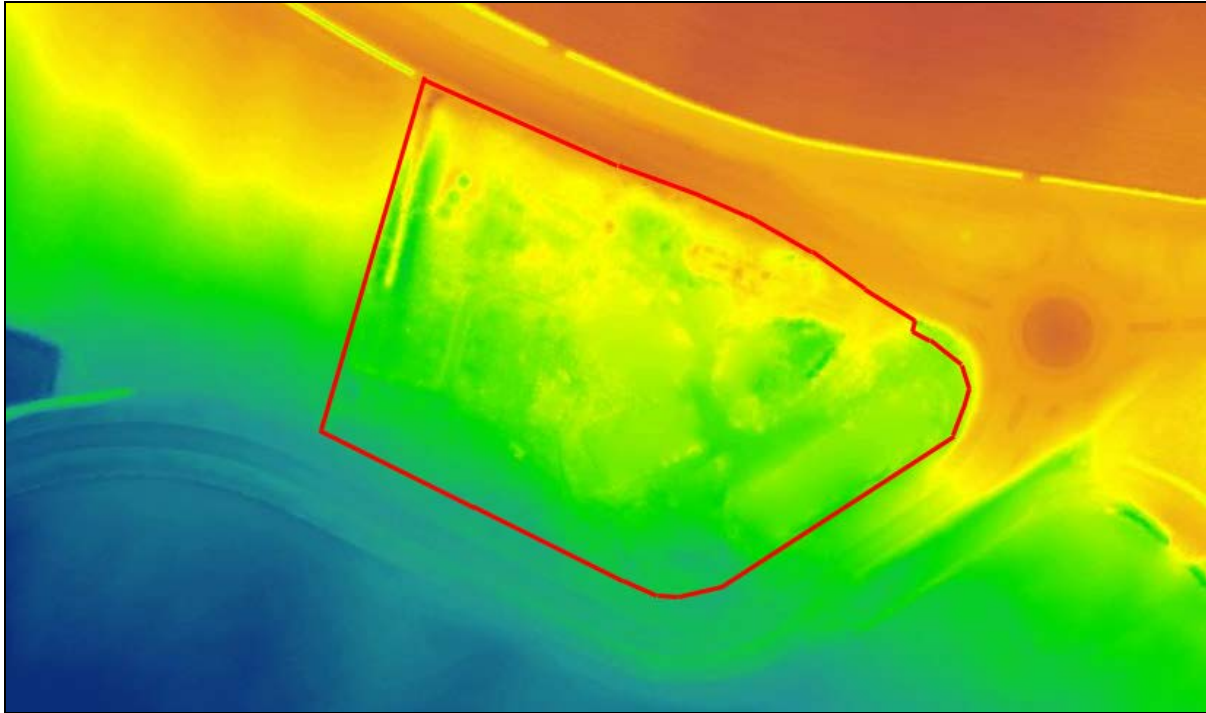
Afbeelding 7. Profielkolom nr. 3 ter plaatse van het zuidelijke deel van Proefsleuf nr. 5. De foto is genomen van uit zuidwestelijke richting.

Afbeelding 8. Kaart met de bouwvlakken van de geplande nieuwbouw (blauw omkaderd), de ligging van de proefsleuven (geel) en de vlak- en maaiveldhoogtes. Schaal: 1: 250.

Afbeelding 9. Kaart met de bouwvlakken van de geplande nieuwbouw (blauw omkaderd), de ligging van de proefsleuven (geel) en de aangetroffen archeologische sporen. Schaal: 1: 250.

Afbeelding 10. Kaart met een uitsnede van het AHN. Rood en oranje betreffen relatief hoog gelegen terrein. Groen en blauw relatief lager gelegen terrein. Langs de noord- en westrand van het plangebied zijn diverse opvallende hoogteverschillen te zien, die kunnen samenhangen met de aanwezigheid van archeologische sporen.

5.2 Archeologische sporen

In de top van de natuurlijke afzettingen werden 22 archeologische sporen aangetroffen (zie Afbeelding 9 en 12 en Bijlage 3). Dit betrof 1 greppel, 7 kuilen, 11 paalkuilen en esgreppels. Alle aangetroffen archeologische sporen zijn gecoupeerd, gedocumenteerd en afgewerkt. Ter plaatse van Proefsleuf nr. 1 werd een archeologische vindplaats aangetroffen. Hier is het opgravingsvlak, voor zover mogelijk was binnen het beoogde bouwvlak, uitgebreid en opgegraven (zie Hoofdstuk 4.2).

In Proefsleuf nr. 1 werd een archeologische vindplaats vastgesteld. Vrijwel alle archeologische sporen zijn ter plaatse van deze vindplaats aangetroffen. Het betreft diverse sporen uit verschillende perioden.

Een greppel (Spoor nr. 8 - 9), met een tweetal paalkuiltjes (Spoor nr. 7 en 11), kan tot de sporen met een relatief jonge datering worden gerekend. De greppel, met een zeer humeuze vulling, was reeds zichtbaar onder de bouwvoor en betreft waarschijnlijk een perceelgreppel. De greppel kan wellicht nog worden gerelateerd aan de verkaveling van de Lemseler Es, die aan het begin van de 19de eeuw nog doorliep tot binnen het huidige plangebied, ten westen van de voormalige boerderij (zie Afbeelding 11). De twee paalkuiltjes met een vergelijkbare vulling als de greppel zijn vermoedelijk van een afrastering langs deze greppel. Een kuil (Spoor nr. 10), waarin enkele botresten werden aangetroffen, doorsneet deze greppel en moet dus nog jonger van datering zijn.

De overige sporen waren allen ouder. Op basis van een brok ijzeroer en één aardewerkfragment uit twee van de sporen (Spoor nr. 1 en 3) kunnen de sporen breed gedateerd worden in de periode van de IJzertijd tot en met de Vroege Middeleeuwen, waarbij op basis van het aardewerkfragment de Romeinse Tijd het meest waarschijnlijk is. Een tweetal sporen (Spoor nr. 4 en 18) weken af van de overige sporen, door een sterke mate van uitloging. Deze lichtgrijze sporen kunnen mogelijk nog vroeger worden gedateerd dan de andere sporen.

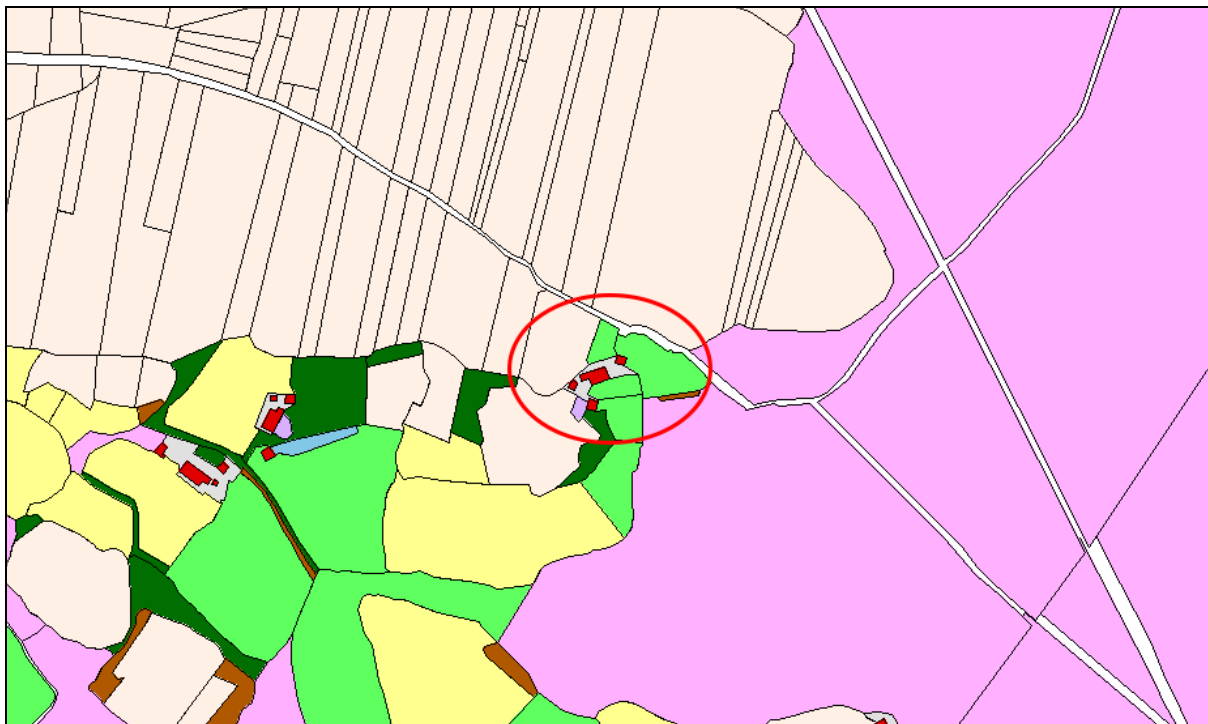
Vanwege de beperkte oppervlakte van de ontgraving kunnen de aangetroffen paalkuilen niet met grote zekerheid worden herleid tot structuren. Eén mogelijke structuur zou een klein bijgebouw kunnen betreffen. Het betreft mogelijk een 3-palige structuur in het oostelijke deel van de proefsleuf. De palen hadden een tussenafstand van circa 3.9 meter. Aan dergelijke structuren wordt vaak de functie van hooimijt toegeschreven, die voorkwamen vanaf de IJzertijd tot in de Middeleeuwen. Daarnaast is er ongetwijfeld sprake van één of twee structuren in het westelijke deel van de proefsleuf, eveneens in de vorm van kleine bijgebouwtjes, zoals bijvoorbeeld een 4- of 6-palige spieker. Vanwege de aangetroffen dichtheid aan sporen en de zeer geringe hoeveelheid vondstmateriaal lijkt dit te wijzen op de periferie van een nederzettingsterrein. De kern van het nederzettingsterrein lag waarschijnlijk ten noordwesten van de aangetroffen sporen.

In Proefsleuf nr. 2 werden in de top van de natuurlijke afzettingen geen archeologische sporen waargenomen.

Proefsleuf nr. 3 werd in twee gedeelten gegraven vanwege de aanwezigheid van een grote eik. Ter plaatse van het westelijke deel was de bodem tot diep in de natuurlijke afzettingen verstoord (zie Afbeelding 15). Dit is te relateren aan de ligging naast de voormalige stal met gierkelders. Ter plaatse van het oostelijke deel werden in de natuurlijke afzettingen geen archeologische sporen waargenomen.

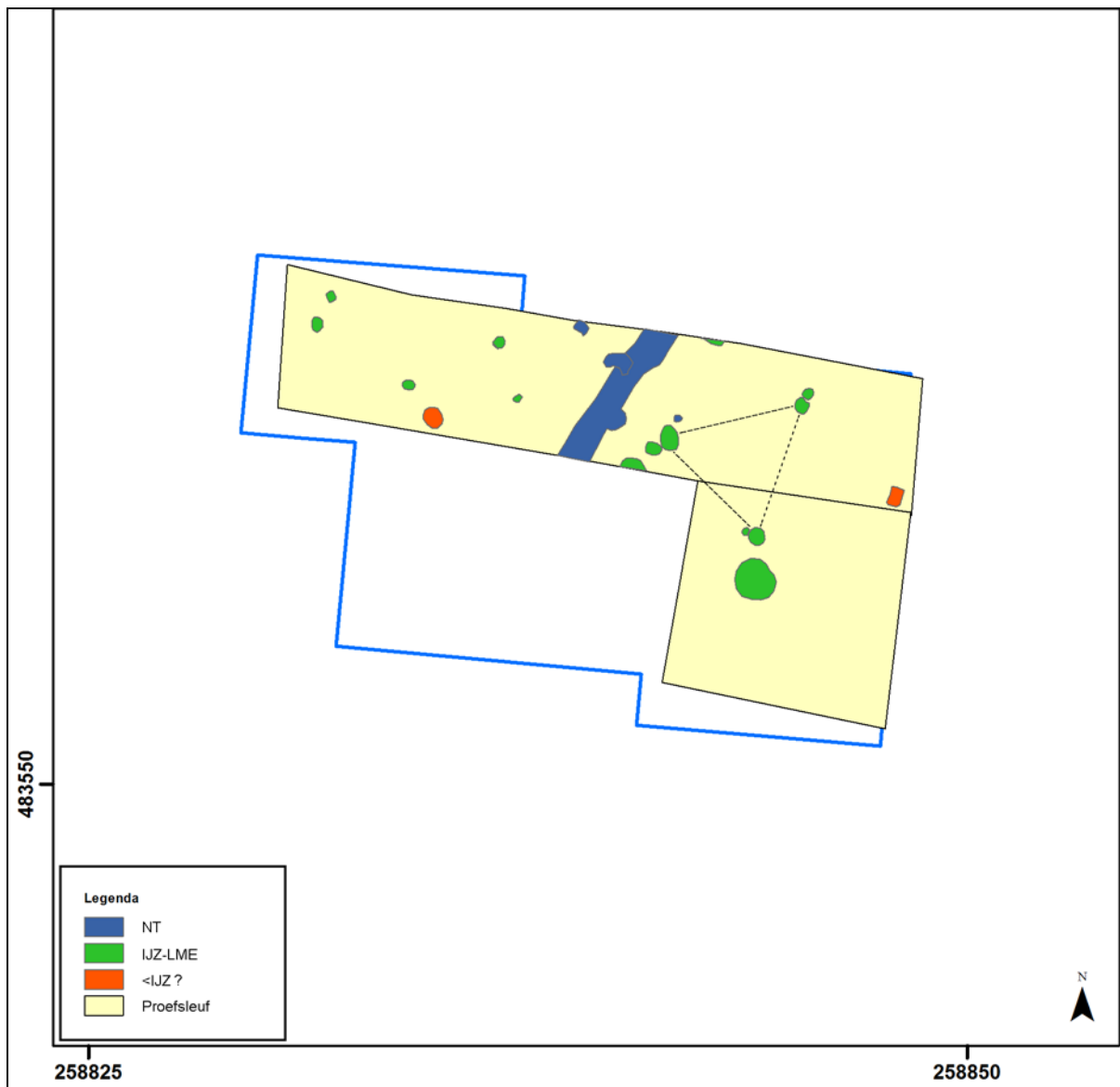
In Proefsleuf nr. 4 werden in de top van de natuurlijke afzettingen geen archeologische sporen waargenomen.

Ter plaatse van Proefsleuf nr. 5 werd een gedeeltelijk verstoorde bodemopbouw aangetroffen, gerelateerd aan de ligging van een verharde erfweg en voormalige aansluitingen ter plaatse van de sleuf. Het onderste deel van oorspronkelijke bodemopbouw was nog aanwezig, maar betrof feitelijk de vulling van esgreppels, die over de volledige oppervlakte van de sleuf als smalle banen van circa 0.4 meter breed konden worden waargenomen (zie Afbeelding 16).

Afbeelding 11. Bewerkte uitsnede van de Kadastrale Kaart (Minuutplan) uit 1811-1832. De locatie van het plangebied is rood omcirkeld. Zichtbaar is dat toen ter plaatse van het plangebied bebouwing aanwezig was en dat het westelijke deel van het plangebied als bouwland deel uitmaakte van de Lemseler Es, terwijl het oostelijke deel als weiland in gebruik was.

Afbeelding 12. Proefsleuf nr. 1, met de archeologische sporen en de globale datering van de sporen op basis van de vulling. Schaal: 1: 200.

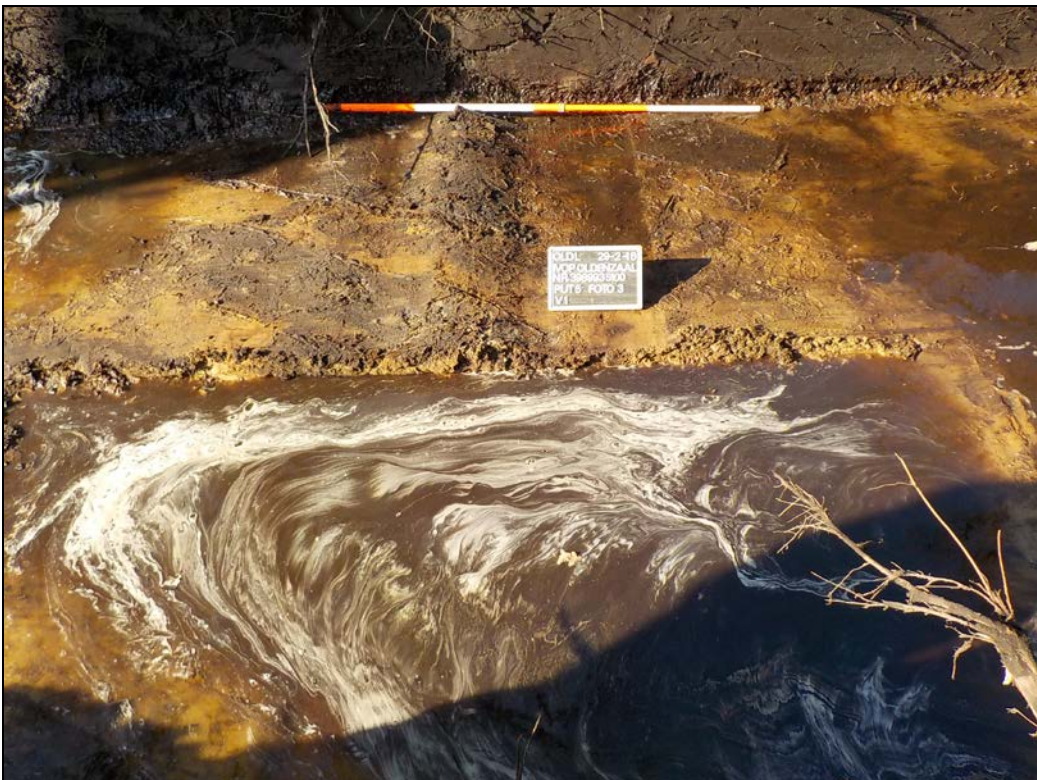
Afbeelding 13. Proefsleuf nr. 1, met archeologische sporen. De foto (Foto nr. 1) is genomen vanuit westelijke richting.

Afbeelding 14. Proefsleuf nr. 2. De foto (Foto nr. 2) is genomen vanuit westelijke richting.

Afbeelding 15. Proefsleuf nr. 3, westelijke gedeelte, met tot grote diepte een pakket geroerde grond. De foto (Foto nr. 6) is genomen vanuit westelijke richting.

Afbeelding 16. Proefsleuf nr. 5, met een gedeelte van Vlak 1. Bovenin het profiel zijn nog net de rijen met esgreppels zichtbaar, die over de volle lengte van de proefsleuf werden aangetroffen. Eveneens zijn de gevolgen van de hoge grondwaterstand duidelijk zichtbaar. De foto (Foto nr. 5) is genomen vanuit oostelijke richting.

Afbeelding 17. Proefsleuf nr. 1, een gecoupeerde paalkuil, Spoor nr. 1. De foto (Foto nr. 9) is genomen vanuit westelijke richting.

Afbeelding 18. Proefsleuf nr. 1, een gecoupeerde kuil, Spoor nr. 14. De foto (Foto nr. 24) is genomen vanuit noordelijke richting.

Afbeelding 19. Proefsleuf nr. 1, een gecoupeerde paalkuil, Spoor nr. 18. De foto (Foto nr. 23) is genomen vanuit westelijke richting.

5.3 Archeologisch vondstmateriaal

5.3.1 Inleiding

Het aangetroffen vondstmateriaal is in de vestiging van SOB Research te Westmaas, gewassen, onderzocht en gedocumenteerd. Het betreft één aardewerkfragment, één fragment natuursteen, 10 botfragmenten en een kleine hoeveelheid houtskoolfragmenten. Er werden geen metalen artefacten aangetroffen. De vondsten zijn allemaal aangetroffen in de vulling van archeologische sporen.

Vondstcategorie	Aantal	Gewicht (in gram)
Aardewerk	1	10
Natuursteen	1	1.385
Dierlijk bot	10	251
Houtskool	x	2

Tabel 1. Overzicht van aantallen en gewicht per materiaalcategorie.

5.3.2 Aardewerk

Er werd tijdens het onderzoek één aardewerkfragment aangetroffen, afkomstig uit een paalkuil (Spoor nr. 1). Het betreft een wandfragment van handgevormd aardewerk met een reducerend baksel en oxiderend afgestookt. De oppervlakte van het aardewerk is geglad. De wanddikte bedraagt circa 7 mm. Het baksel bevat een magering van steen- en potgruis, en iets botgruis. De magering van botgruis is een aanwijzing voor een datering in de Romeinse Tijd, maar op basis van slechts één fragment kan dit niet met zekerheid worden vastgesteld.

5.3.3 Natuursteen

In Proefsleuf nr. 1 werd in een paalkuil (Spoor nr. 3) een brok ijzeroer aangetroffen. Het betreft een fragment dat aan één zijde oranje is gekleurd vanwege verhitting. Het is goed denkbaar dat het brok ijzeroer een relatie heeft met ijzerproductie ter plaatse - of in de omgeving - van het plangebied. Vanwege de locatie boven in de vulling van de paalkuil lijkt het erop dat het brok ijzeroer secundair in de paalkuil terecht is gekomen, na het verwijderen van de paal, en dat het niet als stiep heeft gefungeerd.

5.3.4 Botmateriaal

In Spoor nr. 10 werd dierlijk botmateriaal aangetroffen. Het botmateriaal was in slecht geconserveerd bewaard gebleven. Mogelijk betrof het een kuil met een dierbegraving, of een kuil met slachtafval. Het betreft een tiental botresten, van pijpbeenderen en kaakbeen met enkele gebitselementen, van een varken.

5.3.5 Houtskool

In Spoor nr. 21 werd een concentratie houtskoolfragmenten aangetroffen. Dit houtskool is bemonsterd.

5.3.6 Deponering

Het vondstmateriaal zal onder de daartoe geldende voorwaarden worden overgedragen aan het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van de Provincie Overijssel. Aanbevolen wordt om het dierlijk botmateriaal en het houtskool te de-selecteren.

6. Waardering

Ter plaatse van Proefsleuf nr. 1 en 5 zijn archeologische sporen en vondsten aangetroffen, die kunnen worden aangemerkt als een onderdeel van een potentiële, behoudenswaardige archeologische vindplaats.

Het waarden van een archeologische vindplaats in overeenstemming met de KNA 3.3, Deel II, Bijlage IV (Waarderen van vindplaatsen), houdt in dat de kwaliteit van het bodemarchief wordt bepaald. Dit geschiedt op basis van een waardering van - en het toekennen van een score aan - de belevingsaspecten, de fysieke criteria en de inhoudelijke criteria. Eerst wordt nagegaan of een vindplaats vanwege de belevingswaarde, of op basis van de parameters 'schoonheid' of 'herinneringswaarde', als behoudenswaardig kan worden aangemerkt. Het komt zelden voor dat deze criteria van toepassing zijn.

Bij de fysieke waardebeoordeling van een archeologische vindplaats wordt een score toegekend op basis van de criteria 'gaafheid' en 'conservering'. Een vindplaats wordt in principe als behoudenswaardig aangemerkt wanneer er sprake is van een totaalscore van ten minste vijf punten. Vervolgens dient de archeologische vindplaats ook te worden gewaardeerd op basis van inhoudelijke criteria (het wetenschappelijk belang). Deze wetenschappelijke waarde wordt gebaseerd op de toekenning van een score voor de criteria 'zeldzaamheid', 'informatiewaarde', en 'ensemblewaarde'. Zo kunnen vindplaatsen die middelmatig tot laag scoren op basis van de fysieke kwaliteit toch als behoudenswaardig worden aangemerkt op basis van hun wetenschappelijk belang. Dit is het geval wanneer er sprake is van een totaalscore van zeven punten of meer voor wat betreft de inhoudelijke kwaliteit. Bij vindplaatsen met een lagere inhoudelijke waardering dient ten slotte te worden nagegaan of het criterium 'representativiteit' van toepassing is. Indien dat het geval is, kan een voorstel worden gedaan voor een als behoudenswaardig aan te merken steekproef per categorie.

Waardering op basis van belevingsaspecten

Schoonheid: dit belevingsaspect is niet van toepassing, omdat er geen sprake is van een zichtbaar landschapselement.

Herinneringswaarde: ook dit belevingsaspect is niet van toepassing. Er is geen sprake van een directe relatie met een historische gebeurtenis en verder speelt de locatie geen rol in de beleving van het landschap en is er geen sprake van een associatie met overleveringen, of met sagen of legenden.

Waardering op basis van fysieke criteria

Gaafheid: de gaafheid wordt voor de vindplaats in Proefsleuf 1 als hoog aangemerkt, op basis van de volgende parameters: de aanwezigheid van archeologische sporen, de gaafheid van de sporen, de aanwezigheid van een intacte stratigrafie, de aanwezigheid van archeologische vondsten in situ, de directe relatie tussen de archeologische sporen en de archeologische vondsten, de ruimtelijke gaafheid en de stabiliteit van de natuurlijke omgeving. De gaafheid wordt voor de vindplaats in Proefsleuf nr. 5 als middelhoog aangemerkt, aangezien vondstmateriaal in relatie tot de archeologische sporen ontbreekt. Daarnaast is er sprake van een (gedeeltelijke) verstoring van de stratigrafie ter plaatse van de vindplaats.

Conservering: de conservering wordt in beide gevallen als middelhoog aangemerkt, op basis van volgende parameters. De conservering van de anorganische artefacten is goed. Aangezien er geen metalen voorwerpen zijn aangetroffen, kan over de conserveringstoestand van metaal geen uitspraken worden gedaan. Houtresten werden niet aangetroffen, terwijl het dierlijk bot (hoewel van relatief jonge datering) slecht geconserveerd bewaard was gebleven. Waarschijnlijk is er op de lange termijn sprake van slechte conserveringsomstandigheden voor wat betreft (onverbrand) organisch materiaal.

Op basis van het aspect fysieke kwaliteit moet de aangetroffen archeologische vindplaats ter plaatse van Proefsleuf nr. 1 als behoudenswaardig worden aangemerkt (score 5 punten). Op basis van het aspect fysieke kwaliteit moet de aangetroffen archeologische vindplaats ter plaatse van Proefsleuf nr. 5 als niet behoudenswaardig worden aangemerkt (score 4 punten).

Waardering op basis van inhoudelijke criteria

Het betreft ter plaatse van Proefsleuf nr. 1 een archeologische vindplaats waar archeologische resten uit meerdere perioden (Prehistorie, Middeleeuwen en Nieuwe Tijd) zijn aangetroffen. De vindplaats is in ieder geval van belang als een aanvulling op de kennis over de potentie van het bodemarchief in de Gemeente Oldenzaal. De archeologische resten uit de Prehistorie moeten worden gezien als een onderdeel van een nederzetting ter plaatse van het noordwestelijke deel van het plangebied, of de buiten het plangebied gelegen Lemselose Es. De archeologische resten uit de Nieuwe Tijd kunnen worden gerelateerd aan het voormalige boerderijf 'Hams', evenals de vindplaats ter plaatse van Proefsleuf nr. 5.

De informatiewaarde van de vindplaats ter plaatse van Proefsleuf nr. 1 kan worden aangemerkt als hoog, de zeldzaamheid als middelhoog. De ensemblewaarde kan als hoog worden aangemerkt. Dit vanwege de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen uit deze periode binnen de archeoregio en de gaafheid van het fysische contemporaine landschap in de omgeving van de vindplaats. Hierbij is ook de aanwezigheid van de Lemselose Es, op korte afstand van de vindplaats van belang. De archeologische resten uit de Nieuwe Tijd ter plaatse van Proefsleuf nr. 1 en 5 zijn zeker gerelateerd aan het voormalige boerderijf 'Hams'. Het betreft echter voornamelijk sporen van begrenzingen en grondverbetering, welke een relatief lage informatiewaarde en zeldzaamheid hebben.

Ook op basis van het aspect inhoudelijke kwaliteit moet de aangetroffen archeologische vindplaats ter plaatse van Proefsleuf nr. 1 dus als behoudenswaardig worden aangemerkt (score 8 punten). De vindplaats ter plaatse van Proefsleuf nr. 5 kan op basis van het aspect inhoudelijke kwaliteit als niet behoudenswaardig worden aangemerkt (score 6 punten).

Zowel op basis van de fysieke alsook de inhoudelijke criteria, zoals vastgelegd in de KNA 3.3, Deel II, Bijlage IV (Waarderen van vindplaatsen), is sprake van een als behoudenswaardig aan te merken archeologische vindplaats ter plaatse van Proefsleuf nr. 1. De vindplaats ter plaatse van Proefsleuf nr. 5 kan worden aangemerkt als niet behoudenswaardig.

Waarden	Criteria	Scores		
		Hoog (3)	Midden (2)	Laag (1)
Beleving	Schoonheid	n.v.t.		
	Herinneringswaarde	n.v.t.		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	3		
	Conservering		2	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid		2	
	Informatiewaarde	3		
	Ensemblewaarde	3		
	Representativiteit	n.v.t.		

Tabel 2. Scoretabel waarderingscriteria van de archeologische vindplaats ter plaatse van Proefsleuf nr. 1.

Waarden	Criteria	Scores		
		Hoog	Midden	Laag
Beleving	Schoonheid	n.v.t.		
	Herinneringswaarde	n.v.t.		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		2	
	Conservering		2	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1
	Informatiewaarde		2	
	Ensemblewaarde	3		
	Representativiteit	n.v.t.		

Tabel 3. Scoretabel waarderingscriteria van de archeologische vindplaats ter plaatse van Proefsleuf nr. 5.

7. Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

7.1 Samenvatting en conclusies

Het Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven (IVO-P) is uitgevoerd in het kader van de bestemmingsplanwijziging voor de bouw van drie nieuwe woningen met bijgebouwen, ter plaatse van het voormalige boerderijerf 'Hams', aan de Oude Oldenzaalsestraat 2 te Oldenzaal (Gemeente Oldenzaal). De oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 1.39 hectare. De totale bebouwingsoppervlakte van de nieuwe woningen en schuren bedraagt circa 771 vierkante meter.

Op de kaart van het vigerende 'Bestemmingsplan Wieldraaierlaan 101, 103 en 105'⁹, dat is gebaseerd op de beleidsadvieskaart¹⁰, wordt ter plaatse van het plangebied een zone weergegeven met een dubbelbestemming, 'Waarde Archeologie'. Voor een dergelijke zone geldt op basis van artikel 6 van de bestemmingsplanregels een archeologische onderzoeksverplichting wanneer daar bebouwing wordt gerealiseerd met een oppervlakte van meer dan 50 m² en er ook bodemverstoringen worden voorzien tot een diepte van meer dan 0.5 meter beneden het maaiveld.

In het kader van de bestemmingsplanwijziging moest dan ook eerst een Archeologisch Bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek (IVO-Overig) worden uitgevoerd. Dit onderzoek is in 2015 uitgevoerd door Transect.¹¹ Op basis van de onderzoeksresultaten werd geconcludeerd dat er ter plaatse van het plangebied sprake was van een hoge verwachting voor wat betreft de aanwezigheid van archeologische resten uit de periode van het Neolithicum t/m Late Middeleeuwen, met name voor wat betreft de laatstgenoemde periode. Er is dan ook geadviseerd om een vervolgonderzoek te doen uitvoeren, door middel van een karterend booronderzoek (IVO-Overig). Dit advies is overgenomen door de archeologisch adviseur van de Gemeente Oldenzaal, maar besloten werd om een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) uit te voeren in plaats van een karterend booronderzoek. Daaropvolgend is door Hamaland Advies een Programma van Eisen voor het proefsleuvenonderzoek opgesteld, dat door de archeologisch adviseur van de Gemeente Oldenzaal, de heer J. A. M. Oude Rengerink namens de gemeente is goedgekeurd en vastgesteld.¹²

Op basis van de op 13 februari 2016 door SOB Research opgestelde offerte, heeft Terra Agribusiness uit Ootmarsum, op 24 februari 2016 aan SOB Research opdracht verleend om het IVO-P uit te voeren.

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Ter plaatse van de proefsleuven werd overwegend een bodemopbouw aangetroffen met een bouwvoor uit de Nieuwe Tijd, op een gedeeltelijk intact esdek, op natuurlijke afzettingen. De dikte van de bouwvoor (Ap-horizont) bedroeg circa 0.3 meter en bevatte resten van hoofdzakelijk 20ste eeuwse bouwpuin en afval. De dikte van het esdek, welke naast wat houtskool- en leemspikkels zeer vondstarm was, bedroeg circa 0.25 - 0.5 meter. Dit betrof een grijsbruine bovenlaag (Aa-horizont), en een daaronder gelegen dunne bruingrijze laag waarin sprake was van een vermenging met het onderliggende natuurlijke zand (Apb-horizont). De top van het natuurlijke zandpakket (C-horizont) betrof licht geelgrijs, matig fijn tot matig grof, slecht gesorteerd zand, met roestvlekken en bioturbatiesporen. Daarnaast werden in deze laag tevens ijzerconcreties vastgesteld. De genoemde kenmerken zijn ontstaan onder relatief natte omstandigheden. De textuur van de natuurlijke zandlaag wijst tevens in de richting van verspoelde dekzanden, ofwel fluvioperiglaciale afzettingen.

---

⁹ Dit bestemmingsplan is definitief vastgesteld op 9 november 2015.

¹⁰ Zie: Sueur, Flamman, Schrijvers en Hessing, 2006.

¹¹ Pape, 2015

¹² De Rouw, 2016

- De natuurlijke ondergrond was het hoogst gelegen ter plaatse van Proefsleuf nr. 1 (boven 29 meter +NAP), waar tevens de archeologische vindplaats werd aangetroffen. Ondanks de hoge grondwaterstand, was deze proefsleuf de enige waar het vlak niet onder water kwam te staan. Ook ter plaatse van Proefsleuf 5 leek de natuurlijke ondergrond in zuidelijke richting iets op te lopen. Vanwege de ligging van de es ten noorden van het plangebied zou in eerste instantie worden verwacht dat het natuurlijke reliëf binnen het plangebied in noordelijke richting zou oplopen. Mogelijk is er toch sprake van een geringe lokale verhoging ter plaatse van de tussengelegen oude boerderij-locatie, die op maaiveldhoogte niet duidelijk waarneembaar is.

- Ter plaatse van Proefsleuf nr. 1 werd een archeologische vindplaats aangetroffen. Dit betreft in eerste instantie een greppel, een kuil en twee paalkuilen uit de Nieuwe Tijd, gerelateerd aan een perceelsbegrenzing en het Erve Hams. De overige sporen dateren uit oudere perioden, vermoedelijk de Late Prehistorie en/of de Romeinse Tijd. Op basis van de aard van de sporen en de weinige vondsten kan worden geconcludeerd dat hier waarschijnlijk sprake was van de periferie van een nederzettingsterrein, dat iets hoger op de dekzandrug heeft gelegen, ten noordwesten van Proefsleuf nr. 1.

- Archeologisch resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd, die te relateren zijn aan het boerderijerf Hams, kunnen worden verwacht in de nabijheid van de oude boerderijlocatie. Eventuele oudere voorgangers van het boerderijerf uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd kunnen ook in de omgeving, buiten de grenzen van de onderzoekslocaties en zelfs buiten het plangebied hebben gelegen.

- Zowel op basis van de fysieke alsook de inhoudelijke criteria, zoals vastgelegd in de KNA 3.3, Deel II, Bijlage IV (Waarderen van vindplaatsen), is sprake van een als behoudenswaardig aan te merken archeologische vindplaats ter plaatse van Proefsleuf nr. 1. De vindplaats ter plaatse van Proefsleuf nr. 5, waar esgreppels uit de Late Middeleeuwen of de Nieuwe Tijd werden aangetroffen, kan worden aangemerkt als niet behoudenswaardig.

7.2 Aanbevelingen

De binnen het bouwvlak van Woning A gelegen zone, waar de behoudenswaardige archeologische vindplaats is aangetroffen, zijn direct aansluitend op het IVO-P - voor zover mogelijk - alle sporen en vondsten opgegraven en ex-situ veilig gesteld. Uiteraard strekt de vindplaats zich verder uit en wordt verwacht dat met name ten (noord)westen van Proefsleuf nr. 1 meer archeologische resten aanwezig zijn.

Er wordt dan ook geadviseerd om, wanneer er in de toekomst bodemverstoringen worden voorzien buiten de huidige onderzoekslocaties, aanvullend archeologisch onderzoek te doen uitvoeren. De huidige dubbelbestemming 'Waarde archeologie' dient dan ook te worden gehandhaafd. Voor wat betreft de voorgenomen bouwplannen is het archeologisch onderzoek afgerond. Dit is feitelijk al besloten tijdens het veldwerk op 29 februari 2016, bij het overleg met de adviseur van de bevoegde overheid, de heer J. A. M. Oude Rengerink.

Het bij het IVO-P aangetroffen vondstmateriaal zal worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van de Provincie Overijssel, waarbij de in paragraaf 5.3.6 beschreven de-selectie van een deel van het vondstmateriaal zal worden toegepast. Er zijn geen nadere conserveringsmaatregelen noodzakelijk om het te deponeren materiaal te stabiliseren.

Literatuur

- Pape, H. G.: Oldenzaal, Oude Oldenzaalsestraat (gemeente Oldenzaal); Transect-rapport 580, Utrecht: 2015
- Rouw, L. D. J. de: Programma van Eisen Inventariserend veldonderzoek proefsleuven (IVO-P) met een mogelijkheid tot doorstart naar een opgraving (Opgraven) Plangebied Oude Oldenzaalsestraat 2 te Oldenzaal, gemeente Oldenzaal; Hamaland Advies, Zelhem: 2016
- Sueur, C., J. Flamman, R. Schrijvers en W. A. M. Hessing: Archeologische waarden- en beleidskaart voor het grondgebied van Oldenzaal. Een aanzet tot het ontwikkelen van ruimtelijk archeologiebeleid; Vestigia, Amersfoort: 2006

Bijlage 1

Administratieve gegevens

Projectnaam:	Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven 'Bestemmingsplan Oude Oldenzaalsestraat 2', Oldenzaal, Gemeente Oldenzaal
SOB Research Project nr.:	2392-1602
Opdrachtgever:	Terra Agribusiness t.n.v. N. Hesselink Eerste Stegge 54 7631 AE Ootmarsum Tel.: 0541 - 295599 E-mail: niek@terra-agribusiness.nl
Uitvoerder archeologisch onderzoek:	SOB Research, Instituut voor Archeologisch en Aardkundig Onderzoek BV Hofweg 13, Heinenoord Postbus 5060, 3274 ZK Heinenoord Contactpersoon SOB Research: De heer G. M. H. Benerink, Senior KNA Archeoloog Tel.: 06 - 10011788 E-mail: g.m.h.benerink@sobresearch.nl
Bevoegde overheid	Het College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Oldenzaal Ganzenmarkt 1 Oldenzaal Postbus 354 7570 AJ Oldenzaal. Contactpersoon: de heer T. Severein Tel.: 0541 - 58 81 11 E-mail: t.severein@oldenzaal.nl
Archeologisch adviseur van de bevoegde overheid:	De heer J. A. M. Oude Rengerink, Regio Archeoloog Het Oversticht Postbus 531, 8000 AM Zwolle Tel. : 06 - 55747240 E-mail: houdereingerink@oversticht.nl
Datum opdracht:	24 februari 2016
Datum conceptrapport:	26 april 2016
Datum definitief rapport:	7 augustus 2017
Provincie:	Overijssel
Gemeente:	Oldenzaal
Plaats:	Oldenzaal
Toponiem:	Oude Oldenzaalsestraat 2
Huidig grondgebruik:	Braakliggend/ bos.
Toekomstige situatie:	Woningbouw/ bijgebouwen/ erf.
Kaartblad:	29C
Geologie:	Formatie van Boxtel.
Geomorfologie:	Gordeldekzandrug/ gordeldekzandwelingen
Bodemtype:	Hoge zwarte enkeerdgrond en/of veldpodzolgrond.
Grondwatertrap:	VI-VII
NAP-hoogte maaiveld onderzoeksgebied:	Circa 29.6 - 30.2 meter +NAP.

Coördinaten plangebied:	Zuidwest: 258.950/ 483.500 Noordwest: 258.800/ 483.600 Zuidoost: 258.800/ 483.500 Noordoost: 258.950/ 483.600
Oppervlakte onderzoeksgebied:	Circa 340 vierkante meter.
Kaart plangebied:	Zie Afbeelding 2 t/m 4.
CMA/ AMK-status:	N.v.t.
CAA -nr.:	N.v.t.
CMA -nr.:	N.v.t.
ARCHIS3-Monument nr.:	N.v.t.
ARCHIS3-Vondstmelding nr.:	3996900100
ARCHIS3/ 2-Waarneming nr.:	N.v.t.
ARCHIS3-Onderzoeksmelding nr.:	3989935100
Deponering:	<p>Depothouder: het College van Gedeputeerde Staten van de Provincie Overijssel Contactpersoon voor de selectie/ de-selectie van vondstmateriaal: Mevrouw S. Wentink, Provinciaal Archeoloog Tel.: 038 - 4254589 E-mail: swentink@oversticht.nl</p> <p>Deponering vondstmateriaal: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Overijssel Bergpoortstraat 193, 7411 CV Deventer Depotbeheerder: mevrouw J. Jansen Tel.: 0570 - 644173 Fax: 0570 - 640611 E-mail: jjansen@oversticht.nl</p>
Deponering digitale documentatie:	e-depot (www.edna.nl)

Bijlage 2

Archeologische en geologische tijdschaal

Geologische en archeologische tijdschaal									
Geologische perioden				Archeologische perioden					
Tijdvak	Chronostratigrafie		Datering	Tijdperk		Datering			
Holoceen	Laat Subatlanticum		1150 tot heden	nieuwe tijd	C	1850 tot heden			
					B	1650-1850			
					A	1500-1650			
	Vroeg Subatlanticum		450 v.C.-1150 n.C.	middeleeuwen	laat	1050-1500			
					vroeg	450-1050			
				Romeinse tijd	laat	270-450			
					midden	70-270			
	Subboreaal		3700-450	ijzertijd	vroeg	12 v.C.-70 n.C.			
					laat	250-12			
	Atlanticum		7300-3700	ijzertijd	midden	500-250			
vroeg					800-500				
Boreaal		8700-7300	ijzertijd	vroeg	800-500				
				laat	1100-800				
Preboreaal		9700-8700	ijzertijd	midden	1800-1100				
				vroeg	2000-1800				
Boreaal		8700-7300	neolithicum	laat	2850-2000				
				midden	4200-2850				
Preboreaal		9700-8700	neolithicum	vroeg	5300-4200				
				laat	6450-5300				
Preboreaal		9700-8700	mesolithicum	midden	7100-6450				
				vroeg	8800-7100				
Pleistoceen	Weichselien	Laat Glaciaal	Late Dryas	prehistorie	paleolithicum	laat	35.000-8800		
			Allerød					11.050-9700	
			Vroege Dryas					11.500-11.050	
			Bølling					12.000-11.500	
								12.500-12.000	
		Pleniglaciaal	vroeg					Vroegste Dryas	30.500-12.500
								Denekamp	60.000-30.500
								Hengelo	71.000-60.000
		Vroeg Glaciaal	vroeg					Odderade	114.000-71.000
								Brørup	114.000-71.000
	Eemien		126.000-114.000	paleolithicum	midden	300.000-35.000			
	Saalien II		236.000-126.000						
	Oosterveer		241.000-236.000						
	Saalien I		322.000-241.000						
	Belvédère/Holsteinien		336.000-322.000						
Glaciaal x		384.000-336.000							
Holsteinien		416.000-384.000							
Elsterien		463.000-416.000							
			paleolithicum				vroeg	tot 300.000	

In dit overzicht zijn de geologische en archeologische hoofdperioden weergegeven. De dateringen in de middenkolom (voor en na Chr.) zijn gekalibreerd en bieden de betrouwbaarste dateringen. Bron: RCE, 2014.

Bijlage 3 Sporenlijst

Spoor nr.	Proefsleuf nr.	Vlak	Type	Datering	Textuur en inhoud
1	1	1	PAALKUIL	IJZ-ME	zand, grijs, matig fijn/grof, zwak humeus
2	1	1	PAALKUIL	IJZ-ME	zand, grijs, matig fijn/grof, zwak humeus
3	1	1	PAALKUIL	IJZ-ME	zand, bruingrijs, matig fijn/grof, zwak humeus, ijzerslak
4	1	1	KUIL	NEO-IJZ?	zand, lichtgrijs, matig fijn/grof
5	1	1	PAALKUIL	IJZ-ME	zand, bruingrijs, matig fijn/grof, zwak humeus
6	1	1	PAALKUIL	IJZ-ME	zand, bruingrijs, matig fijn/grof, zwak humeus
7	1	1	PAALKUIL	NT	zand, donkerbruingrijs, matig fijn/grof, sterk humeus
8	1	1	GREPPEL	NT	zand, donkerbruingrijs, matig fijn/grof, sterk humeus
9	1	1	GREPPEL	NT	zand, donkerbruingrijs, matig fijn/grof, sterk humeus
10	1	1	KUIL	NT	zand, donkerbruingrijs, matig fijn/grof, sterk humeus
11	1	1	PAALKUIL	NT	zand, donkerbruingrijs, matig fijn/grof, sterk humeus
12	1	1	PAALKUIL	IJZ-ME	zand, bruingrijs, matig fijn/grof, zwak humeus
13	1	1	PAALKUIL	IJZ-ME	zand, bruingrijs, matig fijn/grof, zwak humeus
14	1	1	KUIL	IJZ-ME	zand, bruingrijs, matig fijn/grof, zwak humeus
15	1	1	KUIL	IJZ-ME	zand, bruingrijs, matig fijn/grof, zwak humeus
16	1	1	PAALKUIL	IJZ-ME	zand, bruingrijs, matig fijn/grof, zwak humeus
17	1	1	PAALKUIL	IJZ-ME	zand, bruingrijs, matig fijn/grof, zwak humeus
18	1	1	PAALKUIL	NEO-IJZ?	zand, lichtgrijs, matig fijn/grof
19	1	1	PAALKUIL	IJZ-ME	zand, grijs, matig fijn/grof, zwak humeus
20	1	1	PAALKUIL	IJZ-ME	zand, grijs, matig fijn/grof, zwak humeus
21	1	1	KUIL	IJZ-ME	zand, grijs, matig fijn/grof, zwak humeus, houtskool
22	5	1	ESGREPPEL	NT	zand, grijsbruin, matig fijn, zwak humeus, gevlekt met licht geel zand

Bijlage 4 Vondstlijsten

Vondstenlijst algemeen

Vondst nr.	Spoor nr.	Proefsleuf nr.	Vlak	Code	Datum	Opmerkingen
1	1	1	1	KER	29-2-2016	uit vulling
2	3	1	1	MXX	29-2-2016	uit vulling
3	10	1	1	ODB	29-2-2016	uit vulling
4	21	1	1	OPH	29-2-2016	uit vulling

Vondstenlijst Aardewerk

Vondst nr.	Volgcode	Materiaal	Code	Omschrijving	Rand aantal	Bodem aantal	Wand aantal	Totaal	Datering Begin	Datering Eind	Gewicht	Opmerkingen
1	a	KER	AWH	wandfragment, geglad, reducerend baksel, oxiderend afgestookt, steen- en potgruismagering, iets botgruis, wanddikte 7 mm			1	1	IJZ	VME	10	op basis van botgruis mogelijk Romeinse Tijd

Vondstenlijst Natuursteen

Vondst nr.	Volgcode	Materiaal	Code	Omschrijving	Aantal	Gewicht	Datering Begin	Datering Eind
2	a	MFE	IJZEROER	groot brok, één zijde verbrand	1	1385	IJZ	LME

Vondstenlijst Organisch materiaal

Vondst nr.	Volgcode	Materiaal	Code	Aantal	Gewicht	Beschrijving
3	a	ODB	BOT	10	251	fragmenten bot van pijpbeenderen en kaakbeen met gebitselementen, slecht geconserveerd
4	a	OPH	HOUTSKL		2	enkele kleine brokjes houtskool

Bijlage 5 Fotolijst

Foto nr.	Datum	Proefsleuf nr.	Vlak	Spoor nr.	Profiel/ Coupe	Foto richting	Fotograaf	Omschrijving
1	29-2-2016	1	1			O-W	SB	vlakoverzicht
2	29-2-2016	2	1			O	SB	vlakoverzicht
3	29-2-2016	1			1	N	MN	profielkolom
4	29-2-2016	1			2	N	MN	profielkolom
5	29-2-2016	5	1				MN	vlakoverzicht, op fotobordje nr. 3
6	29-2-2016	3	1				MN	vlakoverzicht, eerste deel
7	29-2-2016	3	1				MN	vlakoverzicht, tweede deel
8	29-2-2016	4	1				MN	vlakoverzicht
9	29-2-2016	1	1	1		NO	MN	coupe
10	29-2-2016	1	1	2		NO	MN	coupe
11	29-2-2016	1	1	3		ZO	MN	coupe
12	29-2-2016	1	1	5		ZW	MN	coupe
13	29-2-2016	1	1	6		N	MN	coupe
15	29-2-2016	1	1	4		Z	MN	coupe
16	29-2-2016	1	1	7		N	MN	coupe
17	29-2-2016	1	1	8-10		NO	MN	coupe
18	29-2-2016	1	1	16-17		O	MN	coupe
19	29-2-2016	1	1	15		N	MN	coupe
20	29-2-2016	1	1	21		W	MN	coupe
21	29-2-2016	1	1	11		O	MN	coupe
22	29-2-2016	1	1	12-13		N	MN	coupe
23	29-2-2016	1	1	18		O	MN	coupe
24	29-2-2016	1	1	14		Z	MN	coupe
25	29-2-2016	1	1	19-20		N	MN	coupe
26	29-2-2016	5			3	O	SB	profielkolom

Bijlage 6 Tekeninglijst

Tekening nr.	Datum	Proefsleuf nr.	Vlak	Spoor	Tekenaar	Omschrijving
1	29-2-2016	1 t/m 5	1	1 t/m 21	EvdK	coupetekeningen

Bijlage 7

SOB Research: Gegevens

SOB RESEARCH

SOB Research
Instituut voor Archeologisch en Aardkundig Onderzoek B.V.

Bezoekadres Hoofdvestiging: Hofweg 13, Heinenoord
Bezoekadres Regio Oost: Voorsterweg 166, Empe

Postadres: Postbus 5060
3274 ZK Heinenoord

Telefoon: 0186 - 604432 Hoofdvestiging Heinenoord
0575 - 476439 Regio Oost

E-mail: sobresearch@wxs.nl

Internet: www.sobresearch.nl

Directeur: Jhr. J. E. van den Bosch
Raad van Advies: J. van de Erve (Voorzitter)
Prof. dr. ir. J. T. Fokkema (Vicevoorzitter)
J. van Kerchove (Secretaris)

Rabobank Noord- en Oost-Achterhoek 3543.43.181

BIC RABONL2U

IBAN NL22 RABO 0354 3431 81

KvK Rotterdam 24346983

BTW nr. NL 8118.55.600.B01